

ANSIGTET OG DET GUDDOMMELIGE RUM - OM HOTEL PRO FORMAS JESUS_C_ODD_SIZE

Først og fremmest findes blot ansigtets retlinethed, dets ligefremme, forsvarsløse måde at vise sig på. Ansigtets hud er den mest nøgne hud, den mest blottede. Ansigtet er udsat, truet, som om det indbød til voldshandlinger. Samtidig er det ansigtet der forbyder os at dræbe. [Emmanuel Levinas, Etik og Uendelighed, 1982.]

Templet – i sin fremståen - giver først tingene deres udseende og menneskene deres syn på sig selv. Dette syn forbliver åbent så længe værker værker, så længe guddommen ikke har forladt det. Det er det samme med statuen af guddommen. Det er ikke et portræt hvis vigtigste ærinde er at gøre det nemmere at forstå hvordan guden ser ud; snarere er det værket selv, der lader guddommen selv være til stede og således er guddommen selv. [Martin Heidegger, Kunstværkets Oprindelse, 1927]

Ordet *ansigt* stammer fra det tyske *an-sehen* – at se noget an. Ansigtet er det man ser, når man møder et andet menneske, hvis man møder det som menneske og ikke blot som objekt, som krop, som middel til et mål udover dette menneske selv. Ansigtet er derfor det mest sårbare, eller som Emmanuel Levinas skriver det: *ansigtets hud er den mest nøgne, den meste blottede.*

At stå *ansigt til ansigt* med noget, betyder at stå nøgent, ærligt, over for noget – ikke at forstille sig, ikke at spille skuespil. Der er tale om en dobbelt blottelse: både dit eget ansigt og ansigtet på den eller det du betragter, forstås som *åbne*, som noget der endnu ikke er afgjort. Det er et billede af to mennesker, der ser på hinanden på en særlig måde, hvor ansigtet ikke dømmes, men blot ses.

*

I Hotel Pro Formas *jesus_c_odd_size* mødes ansigter: gamle furede dameansigter, unge ansigter, tatoverede ansigter, skamferede ansigter, klassisk skønne ansigter. Og man står *ansigt til ansigt* med dem. For i *jesus_c_odd_size* mærkværdige univers, er man ikke tilskuer til en forestilling, men snarere en uvidende gæst, der bevæger sig på opdagelse i en verden, en stille summende, bibelsk markedsplads, sammen med de medvirkende. Man kan ikke gemme sig i de sobert oplyste gange og rum, men er hele tiden selv med, med sit ansigt ligeså blottet, som de mennesker du ser. Som de spedalske piger, der på et lille bræt med små hjul, kører rundt blandt publikum og synger for dig. Som disciplenes bedstemødre, der

har kaffeklub, og byder dig på kaffe, mens de roligt kigger dig i øjnene over koppen, og taler om deres børnebørn, disciplene – eller om løst og fast. Eller som den trettende discipel, den vansirede Matthew, der i et dunkelt, møder sin gæst med de klareste blå øjne, og en kop bouillon, mens han taler om kærlighed og tro.

I *jesus_c_odd_size* bliver man del af tableauer hvor både een selv og den man står over for er udsat med ansigtet. De medvirkende er nemlig både sig selv og samtidigt optrædende. De optræder som mytiske figurer, men deres egne historier er vævet sammen med myternes. Sammen svæver tilskuere og beskuede i et ubestemmeligt rum, i spændingen mellem det personlige og det mytiske.

Fordi man selv er med i disse møder, bliver det *sære* ved mange af de medvirkende aldrig gjort til genstand for en lumpen voyeurisme. De er der. Du er der. Sådan er det. Man er udsat i disse møder, men samtidig sikker, fordi møderne er sat i scene. De er givet af nogle helt bestemte rum. I og med at de er sat i værk som noget der ikke kan være anderledes, bliver de løsrevet fra de anderledes diffuse logikker, der gør sig gældende i virkelighedens møder. Møderne bliver forunderlige, fordi de er underlagt en særlig gestaltning af rummets og tidens orden. En orden der ikke er manifest, men som mærkes som Helligånden: et vindpust, en rumlen i gulvet, der rammer os og lader tingene og ansigterne komme til syne.

*

Jomfru Marias ansigt er projiceret som ikon i et lille rum med vindue. På et tidspunkt kommer Jomfru Maria *in persona* og sætter sig ind i sit eget billede. Hendes ansigt kommer til syne, som menneske og samtidig som et fysisk billede. Og når du senere møder Jomfru Maria i *Virgin Marys Room*, i et rødt oplyst, sterilt rum, hvor lagener hænger stille, hvor små ikoner står på en stålreol, er hun ikke Jomfru Maria, men Helle Rafn, mennesket, som man kan samtale med om hvad der falder een for.

Rummet dirrer af en mærkværdig spænding mellem det iscenesatte og det selvfølgelige. Det er ikke et møde med Jomfru Maria, hvori man kan hvile uproblematisk i en forestilling om det guddommelige. For hun er der ikke som figur; der er i stedet et menneske der bliver til i forhold til dig. Men mødet er ikke almindeligt. Rummet skaber mødet – eller rettere: det muliggør et møde af en særlig karakter. Et møde der på en gang synes let og ligefremt, men som samtidig er forpligtende for så vidt som det involverer en forholden sig til hinanden.

Måske er det forunderlige ved Jomfru Maria i *jesus_c_odd_size* at hun trækker sig tilbage som ikon, men at hendes lys stadig skinner på ansigterne. At hun som Helligånden er til stede som en rumlig figur der gør at mennesker kan se hinanden an i et møde uden for det menneskeligt bestemmelige – ved at lade mennesket være oplyst af noget guddommeligt,

der ikke lader sig forklare, men svæver som noget uigennemtrængeligt, midt i det hjemlige og forståelige.

*

At lade ansigterne komme til syne i et møde, er ikke nogen lille kunst, i en tid hvor man tager sig selv i at se hele det massekulturelle felt som en distancens teater, hvor ingen står ansigt til ansigt med noget som helst, men i stedet forholder sig til den blankpolerede, uopnåelige norm, man præsenteres for i Hollywoodproduktioner, musikvideoer og reklamer.

I det moderne er det nemt at undvige mødet med den andens ansigt. Man kan gemme sig i massens anonymitet og i stedet for se hinanden over skulderen, som i fjernsynskanalernes *Big-Brother*produktioner. Ansigter, almindelige menneskers, såvel som skuespilleres kan beskues fra stuerne eller fra det sikre mørke i teatersalene eller biograferne. Eller møder kan foretages i nettets uforpligtende rum, hvor man selv kan vælge sit ansigt.

Mens man i stadig mindre omfang er forpligtet til at se hinanden i øjnene på gaden eller i det offentlige rum, overdænges man på hvert et busstoppested af de særligt værdifulde ansigter, der udtrykker tidens skønhedsideal. Og de ansigter der mødes "i virkeligheden" måles mod denne norm for at vurdere dets æstetiske tilstrækkelighed.

Måske er det en overvindelse af den æstetiske normering som Jesus ofrer sig for i *jesus_c_odd_size*, når han hænger vakuumpakket, på Golgata, sammen med forbryderne. Deres ansigter fremstår deformerede, spændt op mod den transparente plastik, ubevægelige, stivnede. Som et stykke kød i et supermarked – men stadig mennesker der ånder.

jesus_c_odd_size moderne fremstilling af kærlighedsbudskabet lader mennesket træde frem før det foreholdes til (afgudernes) perfekte ansigter. Kærlighedens budskab er ikke behageligt indsmigrende. Den er illusionsløs, den ser verden i øjnene, i stedet for at pakke den ind i forlorent glitterpapir. Den ser også det forfærdelige – som det gigantiske udspændte billede fra et russisk fængselshospital, der møder en, med ansigter så fortabte at det synes ubærligt – men omfatter det med kærlighed.

jesus_c_odd_size lader det skrøbelige i mennesket træde frem, lader det fremstå, i en nøgtern ceremoni. En virkelighedens ceremoni. Uden underlægningsmusik, glatte flader og smart lys, uden den æstetisering som man er vant til at få præsenteret "virkeligheden" i.

*

jesus_c_odd_size er konsekvensen af virkeligheden som et distancens teater: hvis virkeligheden er blevet teater, så må teatret blive virkeligt. For at minde om at det virkelige – som det viser sig i den teatraliske distancens optik – ikke er det sande. At teatret må blive virkeligt betyder ikke at det skal blive "realistisk", at det skal fremvise det virkelige med bekendte kategorier. At blive virkeligt betyder at lade noget træde frem der overskrider slidte forklaringer. At lade virkeligheden være.

Virkeligheden reduceres ofte uafvidende til *det der virker* – vi betragter mennesker og ting ud fra deres funktioner, og sætter dem *lig* med andre mennesker og ting for at vurdere dem. Man måler det man ser ud fra vore menneskelige, *alt for menneskelige*, parametre (anerkendelse, skønhed, magt). Men det opleves ind i mellem at man rives løs fra dette *virke*-lige perspektiv, og at man får lov til at stå i et mellemrum, et frirum, hvor man ikke dømmes, hvor man ikke vurderer, ikke sætter noget lig med noget andet. Men bare ser det, som noget der blot *er*. Det hænder. Foran de største kunstværker. Ved fødsler og dødsfald. I forelskelsen.

Et sådant rum kan man kalde for guddommeligt. Guddommeligt fordi noget der er større end mennesket tager over, noget uforklarligt over- menneskeligt manifesterer sig. Noget der løsriver menneskene fra dets egen horisont, fra dets praktiske, brugende omgang med hinanden og med verden, og åbner et andet blik. Et blik der for en stund frisætter mennesket fra den dømmen, som det i det daglige må navigere i verden med, for ikke at gå under i dens malstrøm af muligheder. Et blik der undgår at bestemme det betragtede, det i bund og grund uforståelige som livet er.

*

Det paradoksale er at det overmenneskelige, det guddommelige, ved at overskride det menneskelige, giver plads for mennesket. Fordi mennesket her glemmer sig selv, sine målestokke og sine kræmmerinstinkter. Det guddommelige er muligheden for omfatte det andet menneske som andet end objekt.

I en videoprojiceret prædiken taler Erik A. Nielsen om at se med hjertet, om at *den dybeste og mest indsigtfulde synsevne, mennesker er i besiddelse af, det er den evne, der udspringer af, at de kan se med deres hjerte.*

Det guddommelige ved *jesus_c_odd_size* er måske at den faktisk skaber et rum, hvor man ser med hjertet. Den sprænger de rumlige figurer der sætter os i forhold til hinanden som objekter, som instrumenter, som konkurrenter. Det guddommelige her er ikke noget der repræsenteres, noget der ligger bag ved det vi ser. Det er en måde at se på. Det er ikke en forestilling. Det er den nøgne fremstilling selv. Det guddommelige er ikke en abstraktion,

en metafysik. Det guddommelig er at vi, i særlige rum, til særlige tider, kan se med Guds øjne. At vi kan se andre mennesker og verden som andet end tom funktion, men som noget der er uvurderligt i sig selv.

Det er det der ligger i ordet *kærlighed* – sådan som det står skrevet i lys, ganske enkelt, på kugler i vandet, i det dunkle rum hvor Matthew holder til. Menneskene i dette rum er stille, kigger tænksomt frem for sig, på hinanden. Ordet eksisterer. Det står der. Som en mulighed, et håb. Ordet får lov til at blive en åbning, ligesom Matthews blå øjne, hans skamferede ansigt. Uigennemtrængeligt. Til stede.

Martin Heidegger skriver *at det er værket selv der lader guddommen være til stede, og således er guddommen selv*. I *jesus_c_odd_size* manifesterer guddommen sig som det rum, der giver plads til at lade det menneskelige ansigt træde frem. Som et rum der giver menneskene et andet blik på hinanden.